

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до пункту 19 розділу «Прикінцеві та перехідні
положення» Цивільного кодексу України щодо зупинення перебігу строків
позовної давності»
(реєстр. № 11292 від 27.05.2024 р.)*

Анотація. Інформаційна довідка містить результати аналізу проекту Закону України «Про внесення змін до пункту 19 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України щодо зупинення перебігу строків позовної давності» (реєстр. № 11292 від 27.05.2024 р.).

Ключові слова: строк позовної давності, правовідносини між сторонами, воєнний стан в Україні, обставини непереборної сили (форс-мажорні обставини).

Вступ. Законопроект, як зазначається в пояснювальній записці до нього, має надати право сторонам цивільних правовідносин визначати на договірних засадах питання зупинення строків позовної давності у зв'язку з воєнним станом в Україні. На думку суб'єкта права законодавчої ініціативи, прийняття проекту сприятиме удосконаленню питань зупинення перебігу позовної давності на строк дії воєнного стану.

Законопроектом пропонується доповнити пункт 19 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) новим абзацом, який передбачатиме, що зупинення строків позовної давності у зв'язку з воєнним станом в Україні не застосовуються до правовідносин між сторонами, у випадку, якщо сторони погодили, що воєнний стан в Україні не є форс-мажорною обставиною (обставиною непереборної сили), яка виключає чи обмежує відповідальність сторін.

Основна частина. Відповідно до пункту 19 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» ЦК України встановлено, що «у період дії воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64/2022, затвердженим Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, перебіг позовної давності, визначений цим Кодексом, зупиняється на строк дії такого стану».

Отже, запроваджений відповідно до пункту 19 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» ЦК України мораторій на перебіг позовної давності застосовується до строків загальної та спеціальної позовної давності, визначених у ЦК України, та повністю кореспондує положенням статті 263 ЦК України, за якими перебіг позовної давності зупиняється, зокрема якщо пред'явленню позову перешкоджала надзвичайна або невідворотна за даних умов подія (непереборна сила); якщо позивач або відповідач перебуває у складі Збройних Сил України або в інших створених відповідно до закону військових формуваннях, що переведені на воєнний стан. Цією ж статтею ЦК України передбачено, що перебіг позовної давності зупиняється на весь час існування вказаних обставин; з припиненням обставин, що були підставою для зупинення

перебігу позовної давності, перебіг позовної давності продовжується з урахуванням часу, що минув до його зупинення.

З аналізу зазначених норм ЦК України можна дійти висновку, що зупинка перебігу позовної давності на строк дії воєнного стану в Україні свідчить про необхідність її запровадження через виняткову (форс-мажорну) потребу захисту цивільних прав і інтересів особи в умовах обставин непереборної сили.

Натомість, запропоновані проектом положення щодо непоширення дії пункту 19 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» ЦК України на правовідносини між сторонами у випадку, якщо сторони погодили, що воєнний стан в Україні не є форс-мажорною обставиною, видаються сумнівними з позиції доцільності, оскільки зазначені правовідносини слід розглядати в контексті регулювання загальних засад про договір, зокрема: 1) сторони мають право укласти договір, який не передбачений актами цивільного законодавства, але відповідає загальним засадам цивільного законодавства; 2) сторони мають право врегулювати у договорі, який передбачений актами цивільного законодавства, свої відносини, які не врегульовані цими актами; 3) сторони в договорі можуть відступити від положень актів цивільного законодавства і врегулювати свої відносини на власний розсуд (стаття 6 ЦК України).

Висновок. Прийняття законопроекту у пропонованій редакції не вплине на зміну правового регулювання договірних відносин, що передбачене нормами чинного цивільного законодавства.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

*Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.